
Subsidiarita derivativních žalob¹

Radek Ruban

Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Česká republika

Abstract in original language

Jedním z nástrojů, který má zabránit tomu, aby zájmy na korporaci zúčastněných osob převažovaly nad oprávněnými zájmy korporace jako celku, jsou tzv. *derivativní žaloby*; institut, který umožňuje, aby korporaci ve výjimečných případech zastoupil (a jednal za ni navenek) člen její vlastnické struktury. Vymáhání zájmů korporace však není primárním úkolem těchto osob a na derivativní žaloby je tak – v přeneseném slova smyslu – nezbytné pohlížet jako na *ultima ratio*, které má být podpůrně (subsidiárně) užito toliko ve chvílích, kdy standardní mechanismy vnitřní kontroly selhávají.

Keywords in original language

derivativní (akcionářská) žaloba; subsidiarita; nedostatek podmínek řízení; vedlejší účastenství

Abstract

One of the tools which shall void the prevalence of interests of corporate insiders over the justified interests of corporations is so called derivative suit. The derivative suit provides a possibility to represent the corporation (act in her name) to its shareholders. The primary task of shareholders is, however, not the enforce corporate interests. Thus, the derivative suit is to be seen as one of the last resorts which shall be used only subsidiary; in cases in which the usual mechanisms of internal control fail.

Keywords

Derivative Suit; Subsidiarity; Insufficient Conditions of Proceedings; Enjoined Party.

¹ Tento příspěvek vychází ze závěrů, které jsem jako svůj příspěvek přednesl na konferenci „*Obchodná spoločnosť ako právnická osoba: teoretické východiská a praktické implikácie*“, konané 1. – 3. dubna 2014 ve slovenské Smolenici.

1 Úvodem

Obchodní společnost zásadně jedná (resp. je zastoupena)² svým vedením, přičemž je základním úkolem vrcholného orgánu korporace, aby hájil oprávněné zájmy právnické osoby. Tak se tomu také děje ve vztahu k „vně“ stojícím subjektům, neboť zde společnost působí jako ucelená entita přibližující se fyzické osobě. Ve směru „do středu“ korporace je však situace rozdílná. Ve většině případů totiž dochází ke střetu zájmů společnosti s parciálními cíli uvnitř stojících osob, což vymáhání oprávněných nároků korporace výrazně komplikuje.

Nejinak je tomu, vznikne-li společnosti újma, kterou jí porušením své povinnosti způsobí některý z členů volených orgánů. Jen omezeně si lze představit, že by tento člen při uplatňování práva proti sobě samému společnost efektivně zastupovat a upřednostňoval nad vlastními zájmy raději zájmy korporace. V „dostředném“ směru je tedy vymáhání újmy podstatně komplikovanější než vůči třetím osobám a má-li též v těchto případech převážít užitek korporace nad zájmy uvnitř stojících jednotlivců, je nezbytná existence sady korektivů, které stav maximalizace užitku společnosti pomohou aproximovat.

Jedním z těchto korektivů jsou tzv. *derivativní žaloby*, které společníky či akcionáře k vymáhání náhrady újmy (jménem a na účet společnosti) opravňují. Vymáhání zájmů korporace však není primárním úkolem vlastnické struktury a na derivativní žaloby je tak nezbytné pohlížet jako na krajní řešení, které nastupuje *subsidiárně* pouze v případech, v nichž standardní mechanismy selhávají. Opačné pojetí by mohlo vést k pokřivení tohoto institutu, resp. vychýlení jazyčku vah ve prospěch parciálních zájmů jiné ze skupin osob zúčastněných na společnosti.³ Je však též faktem, že aplikace pravidla subsidiarity v praxi činí značné obtíže a že se tak může jednat o jednu z příčin minimálního využívání derivativních žalob.⁴

² Ust. § 151 odst. 1 ObčZ.

³ *Lasák, J.* Ve jménu korporace: derivativní žaloby vůči členům statutárního orgánu. *Obchodněprávní revue*, 2010, č. 3, s. 76–78.

⁴ K tomu viz *Lasák, J.* Tahle země není pro slabý: vstupní hypotézy minimálního využití derivativních žalob. *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 3, s. 77–80, či v evropském kontextu např. *Armour, J., Black, B. S., Cheffins, B. R., Nolan, R.* Private Enforcement of Corporate Law: An Empirical Comparison of the UK and US. *Journal of Empirical Legal Studies*, 2009, č. 4, s. 698–700; *Giudici, P.* Representative Litigation in Italian Capital Markets: Italian Derivative Suits and (if ever) Securities Class. *European Company and Financial Law Review*, 2009, č. 2–3, s. 249; *Grebeníga, K. R., Sekyrah, M.* No Derivative Shareholder Suits in Europe: A Model of Percentage Limits and Collusion. *International Review of Law and Economics*, 2011, č. 1, s. 16–20; *Latella, D.* Shareholder Derivative Suits: A Comparative Analysis and the Implications of the European Shareholders' Rights Directive. *European Company and Financial Law Review*, 2009, č. 2–3, s. 246–269.

Dovolují si tedy čtenáři nabídnout několik úvah, které si ve svých výstupech kladou za cíl nalézt řešení základních obtíží, jež mohou v souvislosti s podpornou povahou derivativních žalob vyvstat. *Subsidiaritu* odvozených žalob přitom přezkoumávám ve vztahu k dualistickému systému vnitřního uspořádání akciové společnosti (§ 371–374 ZOK). Mám však za to, že po zobecnění jsou mé závěry platné rovněž pro společnost s ručením omezeným či družstvo, jakož i pro uspořádání monistické.

2 O subsidiární povaze derivativních žalob obecně

Má-li být níže pojednáváno o sofistikovanějších otázkách vhodného nastavení podporného užití derivativních žalob, považuji za účelné zprvu objasnit základní kontury *subsidiární* povahy tohoto institutu, resp. nastínit základní praktické obtíže vyvstávající jeho aplikací.

Tuzemský normativní rámec vychází z konstrukce derivativních žalob coby *zástupčího* oprávnění,⁵ když stanovuje, že „[...] akcionář je oprávněn se za společnost domáhat náhrady újmy proti členu představenstva nebo dozorčí rady [...] a v tomto řízení společnost zastupovat [...]“.⁶ To je samo o sobě odrazem majetkové autonomie akciové společnosti, neboť „[p]ohledávka z titulu náhrady škody [...] není pohledávkou [akcionářů], ale pohledávkou společnosti.“⁷ Jak v rovině práva hmotné, tak v rovině práva procesního tedy akcionář nejedná svým jménem a na svůj účet, nýbrž společnost toliko zastupuje.

Oprávnění domáhat se jménem a na účet společnosti náhrady újmy proti členům volených orgánů však nepřísluší všem akcionářům. Právo uplatnit derivativní nárok je výsadou akcionářů *kvalifikovaných* (§ 365 ZOK) a ani jim toto oprávnění nepřísluší za všech okolností.

Směřuje-li totiž nárok na náhradu újmy proti členům představenstva, je (kvalifikovaný) akcionář – aby zástupčí oprávnění nabyl – povinen *a)* před uplatněním práva o tomto svém záměru informovat dozorčí radu, resp. *b)* vyčkat, zda dozorčí rada bez zbytečného odkladu po obdržení jeho informace neuplatní právo sama (§ 374 ZOK). Nejsou-li tyto podmínky kumulativně

⁵ Srov. *Dědič, J.* Společnická žaloba. In *Správa obchodních korporací v rekodifikačních a evropských konotacích*. Praha: EPRAVO.CZ, 2012. s. 31.

⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. června 2009, sp. zn. 29 Cdo 3180/2008 (uveřejněné v časopise *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 11, s. 322 a násl.); srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. června 2009, sp. zn. 29 Cdo 3663/2008 (nepublikováno).

⁷ Ust. § 371 ZOK.

naplněny, akcionář (byť *kvalifikovaný*) nenabude právo domáhat se za společnost náhrady újmy proti členům představenstva. Stejně tak jej kvalifikovaný akcionář nenabude, chopí-li se iniciativy sama dozorčí rada a uplatní-li právo na náhradu újmy sama.

V rovině procesní je pak povinností akcionáře své zástupčí oprávnění prokázat (§ 21 odst. 5 OSŘ) doložit, že je *kvalifikovaným* akcionářem dané společnosti, resp. jde-li o uplatnění nároku proti členovi představenstva též, že o svém záměru uplatnit právo u soudu informoval dozorčí radu, která na tuto informaci nereagovala. Neprokáže-li akcionář tyto skutečnosti, půjde o nedostatek podmínky řízení, který však ve většině případů bude možné *odstranit* (§ 104 odst. 2 OSŘ).

Uvážím-li systaci, v níž akcionář k uplatnění derivativního nároku (tj. též podání žalobního návrhu) věcně oprávněn byl, avšak své oprávnění opomněl tvrdit a prokázat, lze situaci připodobnit k nedostatku plné moci či průkazu jednání za právnickou osobu. Opatřením, jímž lze tento nedostatek řízení odstranit, je výzva soudu. Přitom doloží-li akcionář v soudem stanovené lhůtě⁸ existenci skutečností, které jeho zástupčí oprávnění zakládají (resp. prokazují), odstraní tím nedostatek podmínek řízení, čím dojde též ke „*konvalidaci*“ dříve učiněných procesních úkonů.⁹

Povaha nedostatku řízení však často nebude *ex ante* patrná, neboť v počáteční fázi lze jen stěží rozpoznat, zda své zástupčí oprávnění akcionář (tj. oprávnění podat derivativní návrh) pouze opomněl prokázat, či zda k zastoupení oprávněn vůbec nebyl. Přitom o neodstranitelnou vadu řízení nemusí jít ani pokud zástupčí oprávnění akcionáře absentuje.¹⁰ Směřuje-li žaloba proti členovi představenstva a *a)* vyjde-li napovrch, že akcionář nedostál své povinnosti informovat dozorčí radu, resp. *b)* vyčkat, zda řízení neinicuje sama dozorčí rada (§ 374 ZOK), jedná se o nedostatek řízení, který procesními úkony soudu odstranit lze.¹¹

⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. března 2004, sp. zn. 29 Odo 295/2002 (uveřejněné v časopise *Soudní judikatura*, 2004, č. 4, pod č. 69).

⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2000, sp. zn. 20 Cdo 416/98 (uveřejněné v časopise *Soudní judikatura*, 2000, č. 7, pod č. 77).

¹⁰ K tomu blíže viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. září 2011, sp. zn. 29 Cdo 2295/2010 (uveřejněné v časopise *Soudní judikatura*, 2014, č. 4, pod č. 46).

¹¹ Opačně viz *Dědík, J.* Společnická žaloba. In *Správa obchodních korporací v rekonstrukčních a evropských konotacích*. Praha: EPRAVO.CZ, 2012. s. 29.

Pokud akcionář neinformoval dozorčí radu o svém záměru uplatnit právo na náhradu újmy proti členovi představenstva, je možné vadu řízení odstranit tím, že soud dozorčí radu seznámí s obsahem žalobního návrhu a vyzve ji, aby se vyjádřila, zda má zájem společnost v této věci zastoupit, resp. právo na náhradu újmy za společnost uplatnit. Bude-li mít dozorčí rada zájem subjektivní právo společnosti aktivně vymáhat, stane se s účinky *ex tunc* zástupcem společnosti, čímž dojde ke „*komvalidaci*“ dřívější procesní úkony akcionáře a odstranění vady řízení. Naopak odmítne-li se dozorčí rada řízení účastnit či nevyjádřila se ve stanovené (soudcovské) lhůtě, je tím dodatečně legitimováno postavení akcionáře coby zástupce společnosti, čímž je vada řízení opět odstraněna.

Shodně je pak na místě uvažovat též o situacích, v nichž akcionář dozorčí radu o svém záměru uplatnit právo společnosti sice informoval, avšak nevyčkal, zda jej dozorčí rada *bez zbytečného odkladu* neuplatní sama. Jisté obtíže pak v tomto směru může způsobovat přesné vymezení časového úseku, po jehož uplynutí vzniká zástupčí oprávnění akcionáře, tedy vymezení věcné specifikace sousloví *bez zbytečného odkladu* (§ 374 odst. 2 ZOK). Vyjít je přitom možné z německých doktrinárních závěrů,¹² podle nichž je lhůta, která má být pro tyto účely poskytnuta, dvouměsíční. Přestože bude nezbytné vždy posuzovat konkrétní skutkové okolnosti, domnívám se, že též pro tuzemskou praxi lze mít obecnou dvouměsíční lhůtu za plně dostačující (to též s odkazem na ust. § 102 odst. 1 ZOK, který pro veřejnou obchodní společnost stanoví lhůtu měsíční).

Vrátím-li se k praktické obtíži spočívající v tom, že soud není schopen *ex ante* rozpoznat, z jakého důvodu akcionář netvrdí, resp. neproklazuje své zástupčí oprávnění (tj. zda tak učinit pouze opomněl, či zda zástupčí oprávnění chybí), domnívám se, že z hlediska hospodárnosti řízení je jako první krok soudu optimální výzva akcionáře k doplnění podání. Neprokáže-li své oprávnění akcionář ani přes tuto výzvu, je na místě jednotlivé situace rozlišovat dle povahy vady.

¹² Lönner, A. Die actio pro socio im Recht der Kapital- und Personengesellschaften. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2011. s. 67–68. (Dovozuje tak s odkazem na důvodovou zprávu k *Gesetz zur Unternehmensintegrität und Modernisierung des Anfechtungsrechts*; srov. UMAG, BT-Drucks. 15/5092. s. 22.)

Spočívá-li nedostatek započatého řízení v tom, že akcionář není akcionářem *kvalifikovaným*, resp. v tom, že tuto skutečnost akcionář ani ve lhůtě stanovené soudem neprokáže, jde o vadu řízení, kterou se nepodařilo odstranit a soud tak řízení zastaví.

Jde-li však u žalob na náhradu újmy proti členovi představenstva a tkví-li vada řízení v tom, že akcionář ani přes výzvu neprokázal, že o svém záměru informoval dozorčí radu, resp. že jí neposkytl přiměřenou dobu pro uplatnění práva, jde o vadu řízení, kterou zásadně odstranit lze. Postačuje vyzvat dozorčí radu, aby se vyjádřila, zda za společnost chce žalované právo na náhradu újmy uplatnit sama. Přitom deklaruje-li dozorčí rada svoji vůli korporaci v řízení zastoupit, stane se jejím zástupcem. Vyjádří-li dozorčí rada svůj nezájem právo za společnost uplatnit, či nevyjádří-li se ve stanovené (soudcovské) lhůtě, dojde ke zhojení nedostatku zástupčího oprávnění (a tím i nedostatku podmínek řízení).

Aby přitom nedocházelo k diskvalifikaci dohledového orgánu tím, že mu bude soudem stanovena nepřiměřeně krátká lhůta k vyjádření, je na místě trvat na tom, aby byla lhůta stanovena k vyjádření dozorčí rady obecně určena tak, že bude totožná s časovým úsekem, který by byl stanoven, pokud by byla dozorčí rada před podáním návrhu informována akcionářem (§ 374 odst. 2 ZOK); tedy lhůta dvou měsíců (viz výše).

Mám-li shrnout dílčí závěry této kapitoly, je na místě uvést, že český normativní rámec vychází z konstrukce derivativních žalob coby zástupčího oprávnění. Akcionář tedy nejedná svým jménem a na svůj účet, nýbrž společnost v řízení toliko zastupuje. Zástupčí oprávnění je přitom přiznáno pouze akcionářům *kvalifikovaným*. Jde-li nad to o právo na náhradu újmy proti členovi představenstva, je akcionář před uplatněním nároku navíc povinen informovat dozorčí radu, resp. vyčkat, zda toto právo za společnost neuplatní ona. Existenci svého zástupčího oprávnění je akcionář povinen prokázat. Neučiní-li tak, jde o nedostatek podmínek řízení, který však zpravidla je možné vhodnou procesní aktivitou soudu překlenout.

3 Subsidiarita derivativních žalob jako nástroj k umlčení akcionáře

Jak bylo v úvodu tohoto pojednání uvedeno, plní derivativní žaloby funkci krajního řešení situací, v nichž standardní mechanismy selhávají. Bylo též řečeno, že nevhodné prolomení principu *subsidiarity* ve prospěch akcionáře může vést ke zneužívání derivativních žalob.

Je však rovněž faktem, že podpůrné užití odvozených nároků je možné zneužít i ve druhém směru a že vhodné nastavení povahy tohoto institutu je základním předpokladem jeho vyváženého využívání. Lze si totiž poměrně snadno představit, že v případech žalob na náhradu újmy proti členovi představenstva dozorčí rada – ve snaze jej podpořit – subsidiární povahy tohoto institutu zneužije. Postačuje, aby dozorčí rada na informaci akcionáře o záměru uplatnit derivativní nárok zareagovala tak, že se jeho vymáhání chopí sama (§ 374 odst. 2 ZOK). Jak již totiž bylo řečeno, uplatnil-li dozorčí rada nárok společnosti, není akcionář oprávněn společnost zastupovat. Tímto krokem by tedy dozorčí rada znemožnila jakoukoli aktivitu akcionáře, přitom by jí nic nebránilo vést soudní řízení záměrně tak, aby pro společnost dopadlo nezdarem.

Domnívám se, že řešením této (potenciálně hrozící) obtíže může být v podmínkách současné procesní úpravy institut *vedlejší intervence* (§ 93 OSŘ). Řízení ve věcech derivativních žalob je – jako každé jiné řízení o náhradu škody – řízením sporným. Vedlejší účastenství je tedy zásadně přípustné. Pochyb pak nemůže být ani o tom, že akcionář má právní zájem na výsledku takového řízení (zájem na vítězství společnosti) a že tedy jeho vstupu do řízení jako vedlejšího účastníka na straně žalobce (společnosti) v elementární rovině nic nebrání.

Nezbytné však je, aby tuto iniciativu vyvinul sám akcionář. Jen stěžít si lze – díky popsanému střetu zájmů uvnitř korporace – představit, že by akcionáře ke vstupu do řízení vyzvala sama společnost (potažmo dozorčí rada). Tím méně je pak myslitelné, aby vstup do řízení inicioval soud.

Funkčně lze předpokládat, že žalovaný (člen statutárního orgánu) či dokonce sám žalobce (společnost, resp. dozorčí rada) podá soudu návrh na přezkum *naléhavosti* právního zájmu akcionáře, který bude zpochybňovat, čímž se bude

snažit vstupu akcionáře do řízení zabránit. Přestože nelze vyloučit excesivní případy, domnívám se, že právní zájem akcionáře na úspěchu ve sporu bude založen ve většině případů (a to dokonce též u akcionářů, kteří nejsou akcionáři kvalifikovanými). Přitom odporují-li úkony intervenienta „[...] úkonům účastníka, kterého v řízení podporuje, posoudí je soud po uvážení všech okolností.“¹³ Obecně se pak má za to, že „[...] soud vychází z úkonů účastníka, ledaže úkony vedlejšího účastníka mohou pro ním podporovaného účastníka přivodit příznivější výsledek sporu.“¹⁴ Prostřednictvím tohoto instrumentu by tedy akcionář mohl na průběh celého řízení „doblížet“ a případné (faktické) pokusy dozorčí rady ovlivnit výsledek řízení v neprospěch společnosti zmařit.

Nic nebrání ani tomu, aby na straně společnosti vystupovalo více vedlejších účastníků (akcionářů).¹⁵ Riziko však v tomto případě spočívá v tom, že do řízení jako vedlejší účastník může vstoupit též většinový akcionář, jehož „prodlouženou rukou“ členové představenstva a dozorčí rady jsou. V takovém případě je v zásadě přípustné, aby se proti vstupu většinového akcionáře do sporu menšinový akcionář ohradil, neboť i on (po vlastním vstupu do řízení) může namítat, že většinový akcionář nemá právní zájem na výsledku sporu. Taková námitka však bude – podobně jako při vstupu jeho samotného – pravděpodobně lichá. V případě rozporu procesních úkonů vedlejšího účastníka (menšinového akcionáře) s úkonem hlavního účastníka (společnosti), resp. druhého vedlejšího účastníka (většinového akcionáře), však platí, co bylo řečeno výše, tedy že soud tyto úkony posoudí po uvážení všech okolností.

Domnívám se pak, že aplikována má být též zásada, podle níž vedlejší účastník nesmí činit dispoziční úkony,¹⁶ resp. zásadu, podle níž je dispozice s řízením a předmětem řízení toliko v rukou hlavního účastníka.¹⁷ Zpětvzetí žaloby (§ 96 OSŘ) dozorčí radou bude mít totiž stejné účinky, jako by dozorčí rada právo na náhradu újmy neuplatnila (§ 374 odst. 2 ZOK). Akcionář, který

¹³ Ust. § 93 odst. 3 OSŘ.

¹⁴ Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. Praha: C.H. Beck, 2009. s. 607.

¹⁵ *Ibid.*, s. 606.

¹⁶ Winterová, A. a kol. Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011. s. 149.

¹⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. srpna 2012, sp. zn. IV. ÚS 2490/12 (nepublikováno).

dozorčí radu k aktivitě vyzýval (a který mohl doposud sehrávat toliko roli vedlejšího účastníka), se tak ve vztahu k uplatňování práva na náhradu újmy stává zástupcem společnosti a může tedy za společnost žalobu znovu podat. Obdobně je tomu v případě změny žaloby (§ 95 OSŘ), která by směřovala k jinému „*skutku*“. Rovněž zde by byly automaticky naplněny předpoklady pro zastoupení společnosti akcionářem, který by mohl podat nový návrh na zahájení řízení v nezměněné podobě. Uznání nároku a vzájemná žaloba v případech řízení z derivativních žalob v zásadě nepřichází v úvahu, a tak zůstává jediným „*sporným*“ místem soudní smír (§ 99 OSŘ).

Představitelné totiž je, že dozorčí rada aktivitu akcionáře, který ji vyzval k uplatnění práva na náhradu újmy, resp. který je vedlejším účastníkem řízení, zhatí tak, že s žalovaným členem představenstva uzavře – pro společnost nevýhodný – soudní smír. Domnívám se však, že vzhledem k předmětu řízení je jediným možným „*hmotněprávním podkladem*“ (*res transacta*) soudního smíru smlouva o vypořádání újmy podle § 53 odst. 3 ZOK. Každá jiná právní skutečnost, na jejímž základě by byla újma vypořádána, pravděpodobně bude v rozporu s právními předpisy, a proto by takový smír soud neměl schválit (§ 99 odst. 2 OSŘ). Rovněž v tomto případě tedy zůstává zachováno, že dispozice vedlejšího účastníka s řízením či jeho předmětem, je zapovězena.

Mám pak rovněž za to, že institut vedlejšího účastenství může dobře posloužit též v případech duplicity žalobních návrhů, tedy v situaci, kdy jsou členové představenstva z téhož skutku žalování vícero akcionáři současně. V takovém případě musí být řízení z později napadnutšího návrhu zastaveno (§ 104 odst. 1 OSŘ) z důvodu *litispendence* (§ 83 OSŘ), neboť žalobcem je v obou případech – byť zastoupená jinými akcionáři – sama společnost. Nic však nebrání tomu, aby „*neúspěšně*“ žalující akcionář jako vedlejší účastník vstoupil do řízení již započatého (chronologicky staršího). Obdobně pak platí vše, co bylo uvedeno k situacím, kdy společnost v řízení zastupuje dozorčí rada, a to včetně závěrů o dispozici s předmětem řízení či řízením samotným.

Jako dílčí závěr této části textu budiž uvedeno, že pro případ obrany proti „*zneužití*“ principu subsidiarity, mohou menšinový akcionáři využít institutu vedlejšího účastenství, který jim umožňuje na činnost dozorčí rady fakticky

dohlížet. Přestože současné procesní právo s konstrukcí derivativních žalob v zásadě nepočítá, umožňuje vedlejší intervence vhodný způsob kontroly průběhu soudního řízení, resp. způsob, jehož prostřednictvím může menšinový akcionář průběh řízení aktivně ovlivnit.

4 Závěrem

V předložené stati jsem se pokusil objasnit základní kontury principu subsidiarity derivativních žalob s důrazem na funkční podstatu tohoto institutu (tj. ochranu oprávněných zájmů korporace).

Nezbytné je v prvé řadě konstatovat, že tuzemský normativní rámec vychází z konstrukce derivativních žalob jako zástupčího oprávnění; akcionář tedy jedná jménem společnosti a na její účet. Právo uplatnit nárok společnosti přísluší pouze kvalifikovaným akcionářům, přitom jde-li o nárok na náhradu újmy proti členovi představenstva, je akcionář navíc povinen informovat dozorčí radu a vyčkat, zda se vymáhání újmy nechopí sama. Až v případech, kdy tak dozorčí rada neučiní, se akcionář stává oprávněn k podání derivativní žaloby. Zástupčí oprávnění přitom v řízení musí prokázat. Neprokáže-li jej, jde o nedostatek podmínek řízení, který však je ve většině případů možné procesní aktivitou soudu odstranit.

Pro případ obrany proti zneužití principu subsidiarity dozorčí radou je možné využít institutu vedlejšího účastenství, jehož prostřednictvím menšinový akcionář smí „vstoupit“ do řízení a oprávněné zájmy korporace hájit.

Literature

Armour, J., Black, B. S., Cheffins, B. R., Nolan, R. Private Enforcement of Corporate Law: An Empirical Comparison of the UK and US. *Journal of Empirical Legal Studies*. 2009, č. 4, s. 687–772. ISSN 1740-1461.

Dědič, J. Společnická žaloba. In *Správa obchodních korporací v rekodifikačních a evropských konotacích*. Praha: EPRAVO.CZ, 2012. s. 28–36. ISBN 9788025496585.

Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. Praha: C.H. Beck, 2009. 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9.

- Giudici, P.* Representative Litigation in Italian Capital Markets: Italian Derivative Suits and (if ever) Securities Class. *European Company and Financial Law Review*. 2009, č. 2–3, 246–269. ISSN 1613-2548.
- Grecheniga, K. R., Sekyrah, M.* No Derivative Shareholder Suits in Europe: A Model of Percentage Limits and Collusion. *International Review of Law and Economics*, 2011, č. 1, s. 16–20. ISSN 0144-8188.
- Lönner, A.* Die actio pro socio im Recht der Kapital- und Personengesellschaften. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2011. 298 s. ISBN 978-3-631-32010-6.
- Lasák, J.* Ve jménu korporace: derivativní žaloby vůči členům statutárního orgánu. *Obchodněprávní revue*. 2010, č. 3. s. 74–81. ISSN 1213-5313.
- Lasák, J.* Tahle země není pro slabý: vstupní hypotézy minimálního využití derivativních žalob. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 3. s. 77–80. ISSN 1213-5313.
- Latella, D.* Shareholder Derivative Suits: A Comparative Analysis and the Implications of the European Shareholders' Rights Directive. *European Company and Financial Law Review*, 2009, č. 2–3, s. 246–269. ISSN 1613-2548.
- Winterová, A. a kol.* Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 6. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011. 711 s. ISBN 978-80-7201-842-0.

Contact – e-mail

251464@mail.muni.cz